

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan
Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M.
Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A.
Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee,
Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Het enige geneesmiddel

**„Doch zo wanneer het tot den Heere zal
bekeerd zijn, zo wordt het deksel
weggenomen”.**

2 Korinthe 3 : 16.

Men zegt: er is geen kwaal of er is een kruid
voor gewassen. Misschien is dit gezegd juist
of misschien ook niet. Ik kan dat niet
beoordelen. De grootste moeilijkheid lijkt
mij te zitten in het stellen van een juiste
diagnose en in het vinden van het juiste
kruid.

Er wordt in de tekst gesproken van een
kwaal, een ernstige kwaal, een kwaal die niet
de lichamelijke dood ten gevolge heeft, maar
de eeuwige dood. 't Is dus iets dat nog veel
erger is dan de ongeneeslijke ziekte.
Wat die kwaal is? Wel — het tekstverband
noemt die. Het is het hebben van een deksel
op het hart.

Ik denk aan een man van gemeentewerken
die de opdracht heeft gekregen om een put
schoon te maken. Hij is erin afgedaald en
toen hebben kwajongens het zware deksel
stiekem erop gelegd. Toen werd het aarde-
donker in de put. De man is op de tast naar
boven geklauterd en nu tracht hij met alle
krachten het deksel op te wippen. Echter —
het lukt niet. Hij zit gevangen.
Een deksel op het hart hebben is niet als een
deksel van een pot of pan, dat er zo vanaf
genomen kan worden. Dat is een deksel dat
loodzwaar is, een deksel waaronder men
gevangen, opgesloten zit, een deksel waar-
voor menselijke kracht tekort schiet om het
weg te nemen.

Paulus spreekt in het tekstverband over
de kinderen Israëls. Hij zegt tot heden toe
ligt er wanneer Mozes gelezen wordt een
deksel op hun hart. Dat was dus tot het
moment waarop Paulus deze woorden
neerschreef. Maar 't is nog zo. Tot vandaag is
het dat er wanneer Mozes gelezen wordt een
deksel op hun hart ligt.

Als hier gesproken wordt van Mozes dan
moogt u denken aan de vijf eerste Bijbelboe-
ken. U moogt ook denken aan al de boeken
van het Oude Testament. Echter wie Mozes
zegt, denkt terstond aan de wet door Mozes
gegeven. We zien hem van de berg afkomen
met de twee stenen tafelen. Maar 't gaat niet
alleen om de tien geboden. U moet denken
aan al die voorschriften die Mozes in
opdracht van de Heere aan Israël gaf.
Voorschriften ten aanzien van het eten, het
leven van elke dag, de sabbat, de priesters, de
offers, de tempeldienst.

U weet van Paulus hoe hij als jongen zat aan
de voeten van Gamaliël om onderwijs te
ontvangen. 't Was Paulus' lust om precies te
weten hoe hij moest leven. Later zegt hij dat
hij toen was stipter dan stipt.

Als u in Israël bent dan kunt u door die
stiptheid in de problemen komen. Ook
vandaag ziet u Joden gebogen over Mozes om
precies aan de weet te komen hoe de mens
moet leven. 't Is prachtig om te zien zovele
hoofden met het keppeltje op gebogen over
Mozes om Mozes uit het hoofd te leren.

Evenwel zegt Paulus, de bekeerde Paulus: ze
doen dat met een deksel op het hart. Wat het
gevolg daarvan is? Wel — ik denk allereerst
aan de voorschriften omtrent de offers. Die
offers zijn dan niet meer schaduwwachtig — ik
bedoel niet meer heenwijzend naar de
Christus Die het offer op Golgotha gebracht

heeft. Ze worden verzelfstandigd. Het bloed
van stieren en van bokken verzoent.

't Zal u bekend zijn dat er Joden zijn die
zitten te wachten op het moment dat de
moskee op het oude tempelplein afgebroken
kan worden, de tempel weer gebouwd kan
worden en de Oud-testamentische offer-
dienst weer hersteld kan worden. 'k Heb
weleens gezegd dat als de Jood daar één
schop voor dat doel in de grond zou steken dit
het begin zou zijn van de derde wereldoor-
log. Dan mag ik zeggen: God maakt die
tempelbouw en herstelling van die offer-
dienst onmogelijk, en dat vanwege Golgotha,
het offer van Jezus Christus, het Bloed van
het Lam.

Maar ik wil ook denken aan de Tien
Geboden. Een hart met het deksel erop haalt
die Tien Geboden uit het Genadeverbond en
zet die in het Werkverbond. De mens moet
dit en moet dat, de mens moet door
wetsvolbrenging zich de zaligheid verwer-
ven. De wet niet meer tuchtmeester tot
Christus en richtsnoer voor het nieuwe
leven, neen — door de werken der wet zalig
worden.

Kijk — zo openbaart zich een mens met dat
deksel op het hart. Door zijn offers en door
zijn wetsvolbrenging zal hij zich verzoenen
met God en in de hemel komen.

Ik zeg: zo openbaart zich een mens. Want
Paulus spreekt niet alleen zo van de Joden,
maar ook van de heidenen. Ik denk nu aan
zijn woorden: verduisterd in het verstand,
vervreemd zijnde van het leven Gods, door
de onwetendheid, die in hen is, door de
verharding hun harten. Al zijn wij kerk-
mensen, al hebben wij het Oude én het
Nieuwe Testament, en al kunnen ook wij bij
wijze van spreken de Bijbel stuk lezen, ook
wij hebben dat deksel op ons hart waardoor
wij de Schriften geenszins kunnen verstaan.
Er is dus geen enkele reden om ons te
verheffen en neer te zien op de Jood.

Onze jeugd kan vandaag danig in de war zijn
ten aanzien van de vraag wie heeft er nu
gelijk. Immers de een zegt 't is zus, en de
ander zegt 't is zo. Dan moeten ze weten dat
dit te maken heeft met dat deksel op het hart.
Dit deksel op het hart noem in een dodelijke
kwaal. Als dit deksel — en 't geldt zowel de
Jood als de heiden, zowel buitenkerkelijken
als kerkelijken — niet wordt weggenomen
dan sterven wij de eeuwige dood, dan zijn we
voor eeuwig verloren.

Nu is er een middel, een medicijn om van die
dodelijke kwaal te genezen. En u behoeft
hier geen vraagtekens te plaatsen. Daar zijn
kwakzalvers en we moeten bij de door hen
verstreckte medicijnen vaak ons afvragen:
zou het helpen? Daar zijn ook geestelijke
kwakzalvers en achter de door hen aange-
wezen middelen passen ook vraagtekens.
Hier is echter een medicijn dat ons door
Gods Woord wordt aangewezen, en over dit
medicijn hoeft u niet in twijfel te verkeren.
Het is waarlijk het medicijn om te genezen
van de dodelijke kwaal. Het enige middel om
het deksel van ons hart te nemen.

Dat middel is de bekering tot de Heere.

De Heere dat is de Kurios, Jezus Christus, de
door God Gezondene, Die gehangen heeft
aan het kruis op Golgotha, Die Zijn bloed
gestort heeft, Die verzoent met een heilig en
rechtvaardig God door Zijn voldoening, Die
door Zijn lijdelijke en dadelijke gehoor-
zaamheid gerechtigheid en heiligheid heeft
aangebracht, de grote Wetsvolbrenger.

Bekering tot Hem geneest van de dodelijke

kwaal. Bekering tot Hem neemt het deksel
van het hart weg.

Bekering dat is heenkering of heenwending
tot Hem.

Bekering dat is bekeerd worden, dus passief,
óf zich bekeren, dus actief. Maak daar nu
geen tegenstelling van. Hier staat de Heere
centraal en geen mens. De Heere, de Kurios,
aan Wie gegeven is alle macht in de hemel en
op de aarde. Hij doet een afkerig mens
heenkeren tot Hem, en op grond daarvan
keert die mens zich tot Hem, en door die
heenkering wordt het deksel weggenomen.
Dan word ik geleid in de heilse geheimen van
het Woord, dan ga ik het Woord verstaan
zoals het verstaan moet worden.

Och wat zijn we vandaag toch tobbers. We
willen het Woord verstaan zonder de
bekering tot Hem. Iemand zei eens tegen
mij: ik zal geloven in zoverre ik begrijp. Nu
dan blijft het deksel op het hart, en dat is
verschrikkelijk, want de kwaal zal dan ten
verderve voeren.

De Statenvertalers hebben het woordje
„het” in de tekst gevoegd. Ze hebben gedacht
aan Israël, en dat in verband met Romeinen
11. Dat zal wat zijn als Israël straks bekeerd
zal worden tot de Heere Jezus Christus. Dan
is het deksel weg. Dan gaan ze het Oude
Testament lezen in het licht van het Nieuwe.
Dan wordt de wet tuchtmeester tot Christus.
Dan gaat het niet meer om offers, maar om
het Offer, het Bloed.

Wie het genade-medicijn heeft ontvangen,
die doe het gebed voor Israël en voor zijn
onbekeerde medemens.

Verdiend hebben we dat het deksel op het
hart blijft en we aan die kwaal sterven. We
kunnen de Heere niets verwijten. God heeft
ons niet geschapen met dat deksel op het
hart. Maar de genadige God vanwege Zijn
grote barmhartigheid geeft het medicijn.
Buig dan nu de knieën en bid: Heere, bekeer
mij zo zal ik bekeerd zijn.

Denk eraan de ware bekering is bekering tot
Hem. Niet tot goede voornemens, niet tot
deugden, maar tot Hem. Och dat het nu is
door de Geest des Heeren: ik zal opstaan en
tot mijn Vader gaan. Dan, dan is het deksel
weg. Dan komt er in dat hart slechts
verwondering vanwege 's Vaders woorden:
deze mijn zoon was dood en is weder levend
geworden.

v.Z.

Van de administratie

In de afgelopen periode wist Ds. v.d. Ent weer 2 nieuwe
abonnees voor ons blad te winnen. Aan giften ontvingen
we voor ons blad f 12,50 en via Ds. v.d. Meij f 200,— van
iemand die de ontmoetingsdag niet kon bezoeken. De
bruto opbrengst van de ontmoetingsdag in Kampen
(kollekten, giften, koffiegeld enz.) bedroeg ruim
f 10.000,—.

Na de Heere past het ons u allen heel hartelijk te
danken.

Het blad bestemd voor P. Dubbeldam, Kweekweg 4a,
7315 AR Apeldoorn ontvingen we retour met de
mededeling „is verhuisd, nieuw adres onbekend”. Wie
kan ons aan het nieuwe adres helpen? Bij voorbaat
dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20,
2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de redactie

De heer T. Kapitein, Nieuw Guineastraat 7,
8321 HK Urk schreef me, als uitvoerende van de
laatste wilsbeschikking van wijlen de
heer Gerrit Post, gewoond hebbende te Urk,
wijk 6 nummer 10, dat uit zijn nalatenschap

een legaat is toegekend van f 2000.- ten gunste van de Christelijke School te Dundas. Dit bedrag is inmiddels op de rekening van de Schoolvereniging bij de Rabobank te Meerkerk gestort. Het doet ons goed dat op deze wijze aan genoemde school is gedacht en we zijn ervan overtuigd, dat het bericht hiervan het bestuur tot dankbaarheid zal stemmen. Er zijn voortdurend financiële zorgen, maar steeds weer worden die verlicht. Ik had gelegenheid dezer dagen weer een bedrag naar de penningmeester van de vereniging over te maken en wel een bedrag van f 3700.-.

B.

Onze ontmoetingsdag te Kampen op 30 augustus 1986

Het was regenachtig weer, maar dat was voor velen die de ontmoetingsdag wilden bezoeken geen verhindering om toch naar Kampen te gaan. Sommige bezoekers waren vroeger dan anders op weg gegaan om gemakkelijker een parkeerplaats voor hun auto te kunnen vinden in verband met het feit, dat er op dezelfde dag velen in Kampen verwacht werden om kerkgebouwen te bezichtigen. Achteraf bleek het voorzover we hoorden nog wel mee te vallen.

We begonnen om half elf. Ds. R. Kok van Damwoude was door een begrafenis in eigen gemeente verhinderd. In zijn plaats zou Ds. P. van Zonneveld 't woord voeren. We hadden weer de volle medewerking van de kerkeraad van de Gereformeerde Gemeente, van de koster en vele anderen. Een woord van dank was wel op z'n plaats. We denken ook aan de meisjes die voor de kinderopas zorgden. Velen hebben dat gewaardeerd.

Na enkele mededelingen lieten we zingen Ps. 119 : 32 en 33. Daarna lazen we Ruth 1 : 6-19a en gingen we voor in gebed. Na enkele woorden van welkom aan bezoekers, jong en oud, en sprekers volgde een kort openingswoord over vs. 19a: Alzo gingen die beiden. We willen het gesprokene als volgt samenvatten.

De Generale Synode van de Chr. Geref. kerken is in Den Haag bijeen. Alle zaken aan de orde moeten in overeenstemming met Schrift en belijdenis worden afgehandeld. Daaraan alleen kan de zegen des Heeren verbonden zijn en dat alleen kan tot welzijn van de kerken strekken. We mogen elkaar wel opwekken om de noden voor de Heere neer te leggen.

Wij zijn hier ook in een synode bijeen, niet als afgevaardigden, maar uit eigen beweging. Het woord synode betekent o.a. samenkomst. Zo kunnen we ook denken aan samen op weg. De Heere zegt door Amos: Zullen twee tezamen wandelen, tenzij dat zij bijeengekomen zijn? Er moet een bepaalde overeenstemming zijn. We kunnen voorbeelden noemen. Vrienden kunnen samen een wandeling maken; het huwelijk is ook een samen op weg zijn.

Alzo gingen die beiden. Dat waren Naomi en Ruth. Eerst waren er 3 geweest, maar de derde, Orpa, was teruggegaan. De Heere Jezus had eerst vele volgelingen. De meeste volgelingen verlieten Hem in verloop van tijd. Zij wandelden niet meer met Hem. De Heere Jezus gaf zijn twaalf discipelen gelegenheid om ook heen te gaan, maar zij antwoordden: Heere, tot wien zullen wij henengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens.

Johannes schrijft later: Zij zijn uit ons uitgegaan - toen ging het over anderen, maar dat doet er niet toe - maar zij waren uit ons niet; want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn, maar dit is geschied, opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn.

Alzo gingen die beiden. We vinden nog andere voorbeelden in de Heilige Schrift, zoals David en Jonathan, de Emmausgangers, de Moorman en Filippus.

We vinden in al die gevallen een onderlinge samenstemming, die voortvloeit uit de gemeenschap met de Heere. Daaraan is de zegen des Heeren verbonden. We wijzen alleen op de Emmausgangers. Zij gingen samen. Er was maar één zaak die hen bezig hield. De Opgestane zocht hen op. Hij ging hen ondervragen en maakte hun harten

brandende. Zij hielden Hem vast. Hij openbaarde Zich en maakte het wel.

De Heere mocht het zo ook deze dag wel maken. Dat was onze wens. We zongen Ps. 84 : 3. Daarna was het woord aan Ds. D. Slagboom van Katwijk.

Hij wees eerst op het voorrecht, dat ik weer de ontmoetingsdag had mogen openen en hoopte dat we in de toekomst nog langer samen op weg mochten gaan. Hartelijk dank, vrienden, voor deze welmenende woorden. Door het breken van een been, was ik een poos uitgeschakeld. De Heere maakte het echter wel. Zo konden we weer aan de arbeid gaan en ook nu een woord spreken. We hopen nog een poosje samen met de andere vrienden de weg te mogen vervolgen. De Heere mocht dat alles met Zijn zegen willen kronen.

Ds. Slagboom las Klaagliederen 5 : 19-22 en sprak over vs. 21b: vernieuw onze dagen als van ouds. In het volgende nummer van ons blad kunt u D.V. een samenvatting vinden, die Ds. Slagboom zelf heeft gemaakt onder de titel: ... Als van ouds.

Na zijn rede liet hij zingen Ps. 102 : 7 en 8. Gelijktijdig werd er gecollecteerd.

Ds. A. van Heteren van Werkendam sprak een slotwoord. Hij las Openbaring 2 : 8-11 en bepaalde ons bij vs. 10b: Zijt getrouw tot de dood en Ik zal u geven de kroon des levens. We willen dit slotwoord als volgt samenvatten.

Toen spreker nadacht over deze woorden gingen zijn gedachten uit naar William Tyndale, die van grote betekenis was voor de bijbelvertaling in het engels.

Tyndale werd een balling. In Duitsland heeft hij gearbeid en in Antwerpen. Engeland was voor hem gesloten. Op laaghartige wijze is hij gevangen genomen. In eigen kring was een verrader. Hij werd verzocht om het ware geloof af te zweren. Door genade was hij getrouw tot de dood. Zijn laatste woorden waren: Open de ogen van de koning van Engeland.

Vele andere martelaren kunnen genoemd worden, o.a. Polycarpus. Moeten we eindigen in Polycarpus, William Tyndale of anderen? Neen; in zichzelf zouden zij tot verloochening gekomen zijn. Het was Gods gave dat zij getrouw waren tot de dood en de kroon des levens ontvingen.

Dat gold ook voor de gemeente te Smyrna. Het woord des Heeren is: Wees getrouw ... Dat geldt ook nu. Te denken is aan de gezinnen, aan het onderwijs. Is er een luisteren naar het Woord? Ook in onze kringen horen we wel: We kunnen nu van onze kinderen niet hetzelfde eisen als vroeger. Het woord des Heeren is echter nog hetzelfde. Jongelui, zijn we getrouw op school, op het werk? Als er op school allerlei dingen tegen Gods Woord geschieden, zijn we dan getrouw? Bidden we er om? Ouderen, zwijgen we niet vaak? Moeten we niet naar de binnenkamer om het bij de Heere te zoeken?

Het geldt ook voor familiekringen ten opzichte van mensen met wie we telkens hebben te maken. De Generale Synode moet getrouw zijn aan de eis van het Woord des Heeren en de belijdenis. Er moet handhaving zijn van de kerkelijke tucht. In de prediking moeten de twee wegen worden voorgesteld, de noodzaak van de waarachtige bekering enz. Spreker noemt nog meer wat van belang is. De Heere is de Almachtige. Voor Hem is niets te wonderlijk.

Wees getrouw tot de dood. Daar is genade voor nodig. Ik zal u geven ...

Dat is de getrouwe Heere. Het is alleen door de getrouwe Zaligmaker, Die de doornenkroon heeft willen dragen om de kroon des levens te kunnen geven. Zij zullen van de tweede dood niet beschadigd worden. Dat wijst op strijd. Dat moet leiden tot gebed. Het einde is dat zij de erekroon zullen dragen.

We zingen Ps. 89 : 8. Ds. Van Heteren gaat voor in dankgebed. Hij vraagt een zegen voor de maaltijd en het samenzijn.

De pauze is aangebroken. Er heerste een goede sfeer. We hebben zelf ook vele vrienden de hand kunnen drukken. Zo'n pauze gaat gauw voorbij.

Ds. P. van Zonneveld van Driebergen opent om 2 uur de middagsamenkomst. Hij laat zingen Ps. 29 : 1 en 6, gaat voor in gebed en leest 2 Thessalonicensen 3 : 6-18. Hij gaat

spreken over vs. 16a: de Heere nu des vredes Zelf geve u vrede te aller tijd, in allerlei wijze. Hij heeft toegezegd van het gesprokene een meditatie te maken, die in het volgende nummer een plaats zal kunnen vinden. We zingen Ps. 72 : 2 en 4. Dan is het woord aan Ds. L.W. van der Meij van Alphen aan den Rijn. Hij leest Jesaja 3 : 1-15 en spreekt over Spreuken 11 : 14: Als er geen wijze raadslagen zijn, vervalt het volk; maar de behoudenis is in de veelheid der raadslieden. Het is zeer gericht op deze tijd. We hopen in het volgende nummer een samenvatting te kunnen opnemen.

We zingen weer en wel Ps. 80 : 5 en 9. Ook wordt er weer gecollecteerd.

Ds. H.C. van der Ent van Elburg spreekt een slotwoord. Hij leest 1 Petrus 4 : 7-11 en bepaalt de aandacht bij vs. 7: en het einde aller dingen is nabij; zijt dan nuchteren en waakt in de gebeden. We hebben al een samenvatting van de spreker zelf in ons bezit. Deze komt D.V. in het volgende nummer.

Na zijn slotwoord gaat Ds. Van der Ent voor in dankgebed, waarna we zingen Ps. 138 : 4 en 3. De spreker eindigt met de bede uit de Avondzang.

Hiermede is ook deze ontmoetingsdag ten einde. Het was een goede dag. We hoorden van verschillende bezoekers hoe verblijd ze waren door de vele goede woorden die ze hadden gehoord. Er was onderlinge samenbinding. Daarin kwam uit dat we samen op weg waren. Er waren bezoekers van allerlei leeftijden. De jongste bezoeker vergaderden apart onder toezicht van enkele jonge meisjes. De oudste bezoeker die we spraken was al 88 jaar oud. Telkens is hij present. Er waren vele jongeren. Een verslaggever van Kerknieuws sprak er zijn verwondering over uit en hij vroeg of er altijd zoveel jeugdigen waren, wat we bevestigend konden beantwoorden. Van een generatie-verschil is niets te merken. De boekhandelaar deed goede zaken. Er was veel vraag naar zijn goede lektuur.

We eindigen met 't uitspreken van de hartelijke begeerte, dat de Heere ook deze ontmoetingsdag in allerlei opzicht mocht willen zegenen.

B.

Uit het land van de Bijbel 63.

C. HET KRIJGSWEZEN (9).

"HET SCHOEISEL VAN DE BEREIDHEID VAN HET EVANGELIE DES VREDES". (vervolg)

We hebben in onze vorige les een enander mogen schrijven over de "aard" van die bereidheid van het "evangelie des vredes". Nu dus een en ander over de "bron".

Allerwege is er zeer zeker een grote activiteit en bereidheid om "vrede" te bewerkstelligen. De leus is dan: *geen oorlog meer!* Op zichzelf is dat heel begrijpelijk. Ach, welke afwekkende en angstaanjagende verschrikkingen brengen "oorlogen" mee, nietwaar! Toch is er anderszids wel een z.g.n. motief aangegeven, dat wij *niet* mogen accepteren en dat is van hen, wier leus het is: *geen oorlog meer*. Zij beroepen zich dan op de "bergrede" van Jezus. Het zijn namelijk sterke voorstanders van een vredes-beweging, die dan behoort bij de gewenste "heilstaat": "vrede op aarde".

Maar men zal toch moeten bedenken, uit welke "wortel" die "vrede op aarde" voortvloeit! Vloeit zij voort uit de "humanistische" beginselen dan berust die op een "valse" grond! Dat is de "valse vrede". Maar ook onder degenen, die kennis hebben verkregen van de "ware" vrede, welke de Heilige Geest doet beoefenen, is onderwijs nodig.

Want die "ware" vrede, welke het "Evangelie" geeft door zaligmakend geloof, gewerkt door de Heilige Geest in het hart, is een "vrede" ... "door recht!" Maar dan niet een recht, dat de zondaar in zichzelf heeft, maar dat door Christus is verworven. Alzo: "Sion zal door recht verlost worden". Want Christus heeft dat recht verworven tot volkomen heling van de breuk, welke de zonde geslagen heeft.

Welnu, wanneer de Heere Zijn strijdend volk oproept, om de strijd aan te binden tegen de machtige drie "doodvijanden" van

Zijn kerk, dan zal het toch niet ten strijde trekken door al die gevaarlijke wegen, welke "onbegaanbaar" zijn, zonder een "onduidelijk" schoeisel! Dat is dus "de bereidheid van het Evangelie des vredes". Het "Evangelie des vredes" is dus de bron van die bereidheid. Dat is, dus niet een z.g.n. Evangelie, dat de mens wil, een heling op 't lichtst, maar een "heling" van de breuk der zonde "door recht"!

Daarvan zingt de dichter van psalm 85 vers 4, namelijk:

"Dan wordt genâ van waarheid blij ontmoet;
"De vrede met een kus van 't recht begroet;
Dan spuit de trouw uit d'aarde blij omhoog;
Gerechtigheid ziet neer van 's hemels boog."

O, wat heeft de dierbare Borg die vrede *duur* verworven! Daartoe moest Hij *indalen* in die ontzagelijke breuk, welke de mens geslagen heeft in zijn verbondshoofd Adam. Denken we hierbij aan de drie-urige dikke duisternis welke Christus in Zijn bitter lijden op Golgotha is ingegaan!

Maar... in die ontzagelijke duisternis is hij niet bezwaken, maar heeft ook met een grote stem uitgeroepen: "Het is volbracht"!

Ja, toen is het "voorhangsel des tempels" gescheurd, van boven naar beneden. Dat wijst dus duidelijk op de daad des Vaders, als een daad vanwege Zijn "voldaan" zijn over het borgwerk van Zijn Zoon!

O, wat nameloos groot en troostvol voor een volk, dat, ziende op zichzelf moet belijden:

"Want ik gevoel de grootheid van mijn kwaad;

"Mijn zonde zie 'k mij steeds voor ogen zweven.

'k Heb tegen U, ja alleen misdreven;

Uw wil en wet, hoe heilig, stout versmaad. Ik heb gedaan wat kwaad was in Uw oog,

Dies ben ik, HEER', Uw gramschap dubbel waardig,

'k Erken mijn schuld, die U tot straf bewoog; Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig".

Lezer(es)! Mag U hiervan geen vreemdeling(e) zijn? O, wat is dan die vrede zoet, nietwaar!

Want die zonde-breuk kon uzelf niet helen. Ge hebt dat zeker wel geprobeerd, maar... te vergeefs! En... **gelukkig!**

Want, wat een onuitsprekelijke genade is het, de heling van de breuk der zonde dan te mogen vinden door het geloof in de dierbare en algenoegzame "Vrede-verwerver" en "Vredeschenker". Ja, wat wordt dan die vrede genoten in het "Evangelie des vredes". Maar... dan komt het er ook op aan, die vrede te bezitten! Dat is de DERDE zaak, welke onze aandacht vraagt. En daarom! Waarmede is ons hart en ons leven vervuld? Die vraag is alleszins noodzakelijk. Want er is ook een "valse" vrede.

Want arglistig is ons hart van nature, ja, dodelijk en wie zal het kennen? Van nature is het hart van de mens vol "blijdschap" en van die "valse" vrede. Velen gaan er met een "ingebeelde" hemel het eeuwig verderf tegemoet! Velen zullen "menen" in te gaan, zo lezen we in Gods Woord, en zullen niet kunnen!

En dat zullen zijn zij, wier hart alleen vol is van vijandschap tegen de leer van "vrije genade" en vol van "ingebeelde" vrede. Want men wil de Heere dienen, maar tegelijk ook "de wereld en haar begeerlijkheden" vasthouden. Daarom is het z.g.n. "nieuwe evangelie" zo door en door *gevaarlijk en misleidend!* Want dan ziet men *nergens* meer "zonde" in! O, wat zal dan de ontnuchtering vreselijk zijn, wanneer ze moeten horen de stem van de Heere: "Ik heb u nooit gekend"! Nooit als een "arm doemwaardig zondaar voor God"!

en daarom... dat onze voeten gezet mogen worden op die "weg des vredes" en daartoe ook de voeten geschoeid mogen worden met de "bereidheid van het Evangelie des vredes"!

Want die zullen eens mogen ingaan in het "Nieuwe Jeruzalem", waarin ten volle zal vervuld worden:

"Zal alles door de vrede bloeien,
Totdat geen maan meer schijnt".

Dr.

Ds.v.L.

De merktekenen der christenen

13.

In art. 29 van de Nederlandse Geeloofsbelijdenis staat iets, wat zeker onze aandacht dient

te hebben, nl.: "de geduriglijke toevluchtne-
mening tot de dood van de Heere Jezus". Ik vrees dat dit niet zo leeft. Althans uit gesprekken wordt het niet zo merkbaar. En dat is triest, want er wordt tekort gedaan aan het werk, aan het verdienstelijke werk van de Heere Jezus en men ziet en beseft, weinig of in het geheel niet de noodzaak en de verdienste van 's Heeren dood. Bij en rond de viering van het Heilig Avondmaal kan het leven, want eis, roeping en opdracht is, de verkondiging van 's Heeren dood. Maar na de avondmaalsviering kan het denken eraan weer weg zijn. Wat moet er toch een beroep gedaan worden op de werking van de Heilige Geest, opdat die Geest hart en leven richte op Christus en Zijn heilsgang. Die heilsgang spreekt ook in Zijn dood. Ja, bijzonder in Zijn dood. In ons leerboek de Heidelbergse catechismus wordt duidelijk belicht wat de Heere Jezus Christus in en door Zijn dood gedaan heeft en nog doet. Zijn dood wordt **allereerst** een vernedering genoemd. Het was een **diepe** vernedering. Een totale ontluistering van Hem. Hij kwam niet in de macht van de dood als martelaar, als zondaar, maar als Middelaar. Als het beladen Gods Lam. Die vernedering nu onderging

vrijwillig. Maar die vrijwilligheid laat zien de hoogste gebondenheid. Gebondenheid aan Gods gerechtigheid en waarheid. Beiden eisten Zijn dood. Nu moeten we niet menen, dat deze eiseressen op Golgotha voor het eerst hun eis deden horen. In het paradijs was die eis er al, omdat God de Heere daar was. En waar God de Heere is zijn Zijn deugden en Zijn heilige eisen. Nu waren de deugden Gods Adam en Eva niet onbekend. De Heere had ze bekend gemaakt. Nog sterker, de Heere heeft Zich geopenbaard in Zijn rechtvaardigheid en waarheid. Hoe klonk het in het paradijs: "Van de boom der kennis des goeds en des kwaads, daarvan zult gij niet eten, want ten dage, als gij daarvan eet zult gij de dood sterven". De ongehoorzaamheid zou gestraft worden en dit geschiedde. De dood is gekomen. Gods gerechtigheid, Zijn rechtvaardigheid en Zijn waarheid worden bevestigd op aarde. Allen zijn gesteld onder het: "Het is de mensen gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel". De dreevendige dood is ieder mens, wie hij ook is, onderworpen. Gods gerechtigheid en waarheid worden ook in ons bevestigd. We zijn als ter doodveroordeelden op de wereld gekomen. Bij de doop wordt beleden, "dat wij met onze kinderen in zonden ontvangen en geboren zijn en aan de verdoemenis zelf onderworpen zijn". De twee deugden eisen onverbiddelek, onontkoombaar onze dood. De eeuwige dood. Het voor altoos gescheiden zijn en leven van God. Die ontzagelijke werkelijkheid wordt geloofd en beleden, wanneer de Heilige Geest Gods gerechtigheid en Gods waarheid afdrukt in ons en wij hun eisen billijken als heilig en rechtvaardig. Ootmoedig wordt beleden naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straffen verdiend te hebben. Want te voldoen aan Gods eisen, te leven naar Gods eisen is volkomen uitgesloten. Het "amen" zeggen op Gods rechtvaardigheid en waarheid wordt gekend. Het buigen ervoor, vindt steeds dieper plaats. Maar ook, en dat is het grote wonder van Gods Genade, het buigen voor Christus. Hij wordt aanbeden in Zijn liefde. Zijn onpeilbare liefde, want Hij heeft Zich gesteld onder Gods heilige eisen. Hij heeft er aan willen voldoen. Het doodvonnis voltrok zich. Hij stierf naar Gods gerechtigheid en waarheid. En Hij heeft betaald, geheel betaald voor de zonden. Zijn dood werd de betaling voor de zonden. Door Hem is de dood geen dood meer. Nu kan de dood, de doodswerkelijkheid aangrijpend zijn, zeer aangrijpend zelfs. En wel bijzonder wanneer de rechtvaardigheid en de heiligheid des Heeren het hart treffen en eigen onrechtvaardigheid en onheiligheid doen vrezen. Vrees voor de dood was Jezus niet vreemd. Hoe aangrijpend, zielstreffend was de dood voor Jezus Christus. Toen Hij bij Lazarus' graf stond, werd Hij ontroerd in de geest en toen in Gethsemané de dood op Hemzelf toetrad, begon Hij droevig en zeer beangst te worden. Doodsangst, die Hem de drupelen bloed uit de poriën dreef. En wat heeft Hij niet gebeden in de hof: "Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker aan Mij voorbijgaan". De toevluchtne-
mening tot Jezus' dood vindt plaats en dat steeds opnieuw wanneer de zonde drukt, wanneer de

rechtvaardige straf op de zonde, nl. de dood, het hart aangrijpt. Het gelovig verstaan van Jezus' dood wordt begeerd, en het geeft troost. Rijke troost. De dood niet meer gesteld tot betaling voor de zonden, maar tot afsterving van de zonden. Het is Gods grootste barmhartigheid in Christus, dat Hij door de dood alles wegneemt. In het leven maakt de Heere de banden van de zonde los, maar men blijft zondaar. Er blijft het 'lichaam dezes doods', gelijk in Romeinen staat. Zolang men leeft, leeft de zonde in het hart. De zonde is ook de zwaarste last, die men moet meêdragen, maar komt het stervensuur, dan gaat de zonde voorgoed sterven. Gods kerk raakt de zonde voorgoed kwijt. Iemand heeft eens gezegd: "mijn dood is de dood voor mijn doods-vijand: de zonde".

Dat is de eerste zegen van het gelovige verstaan en kennen van Christus' dood en de tweede zegen is dat de dood een doorgang is tot het eeuwige leven. Het leven eindigt niet in de eeuwige dood, maar in het eeuwige zalig leven. Het zalig leven: God schenkt uit goedheid zonder peil en dat in en door Christus alleen. Maar er is nog meer. Opvallend is de vraagstelling in zondag 16.

Daar staat zo treffend: "Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis?" Er is dus meer te vinden bij Christus. En wat bij Hem te vinden is, is zeer nuttig. Niets bij Hem is nutteloos. Alles bij Hem dient tot welzijn, tot verheerlijking van de Heere. Tot welzijn van het geestelijk leven. En nu moet er niet zo aan gedacht noch minder overdacht worden: het meerdere kan tot voordeel zijn, maar noodzakelijk het te bezitten, te kennen is het niet. Wie er zo over denkt, misleidt zichzelf en kent niets van de liefde tot de Heere, en heeft het juiste zicht niet op wat Christus moest doen voor de zonde. Zijn dood moest er zijn voor de dood, maar ook voor het leven. Immers niet alleen moet de dood, maar ook het leven geheel van karakter veranderd worden. Wie nu iets kent van de liefde tot God en weet hoe het leven voor de Heere zou moeten zijn, wordt gericht op en gaat leven bij Christus' dood.

Welk een kracht bezit de Gestorvene. Aan het kruis had Hij kracht. In het graf had Hij kracht en die kracht behoort niet tot het verleden, die kracht is er nog. Die kracht

werkt nog. Wat in eigen kracht nimmer geschiedt, vindt plaats door Zijn kracht nl. het kruisigen, het doden en begraven worden van de oude mens. De oude mens wordt door Zijn kracht aan de kruispaal geslagen en van dat kruis komt hij niet meer af. Hij zal er aan sterven. Hij heeft die plaats ook gekregen, opdat de boze lusten van het vlees in ons niet meer regeren. Wat onder 'boze lusten' moet verstaan worden vraagt voor een kind van God geen toelichting. Men heeft er weet van en dat al meer en dieper. Hoe dieper ik poog te delven, hoe meer verderf ik ontmoet.

Maar, Gode zij dank, door Christus' doods-kracht regeren de boze lusten niet meer. Hebben het niet meer voor het zeggen. Ze werken nog wel, maar ze beheersen niet meer. Ze trekken nog wel, maar overweldigen niet meer. Door Zijn kracht wordt het leven ook een dankoffer. Door Zijn koninklijke kracht komt er het priesterlijke leven. In beginsel, maar dat beginsel is een waar, oprecht en blijvend beginsel. Wat bevat Christus' dood toch veel. Welk een zegeningen werpt zij af. Zijn het al zegeningen, kostbaarheden voor ons? Kostbaarheden die al het aardse goed ver overtreffen? Wee onzer wanneer die zegeningen voor ons niet gaan spreken, wanneer ze voor ons geen begerenswaardig goed worden en blijven.

Men zal sterven buiten Christus en Zijn heil, al neemt men de Naam van Christus op de lippen. Al belijdt men Zijn Naam en staat men in Zijn kerk en viert men avondmaal. Men leeft dan ook zonder Zijn kracht in het leven. En op een leven zonder Zijn kracht volgt een doodsuur dat brengt het begin van de eeuwige dood.

Wie kennis heeft aan geestelijk sterven, nl. het kruisigen, het doden en begraven worden van de oude mens, gaat wanneer het lichamenlijk sterven plaats vindt, naar het eeuwige leven.

Ds. M.C. Tuijs

De bazuin in de stad

3.

Generale Synode 1986.

De Generale Synode van onze kerken is geopend. Op maandag 25 augustus was er 's avonds de bidstond namens de roepende kerk van 's-Gravenhage-Centrum. Onder ons is zo'n bidstond niet onbekend. In de notulen van de eerste "synodale vergadering" wordt er al over een biduur gesproken. Het treft, dat deze ook in Den Haag gehouden werd. Op 2 januari 1893 ging Ds. F.P.L.G. van Lingen voor in de Eben-Haezerkerk van de Christelijke Gereformeerde Gemeente, zoals die toen nog genoemd werd. Nu, ruim 93 jaar later, zou dat niet meer kunnen. De Christelijke Gereformeerde Kerk van Den Haag-Centrum heeft al enige tijd een nieuw kerkgebouw. Deze kerk werd overigens tevoren te klein geacht voor deze gelegenheid. Uiteraard namens dezelfde kerk is de bidstond gehouden in de Jeruzalemkerk van Den Haag-West, die meer ruimte heeft.

Het bleek, dat het juist was om in dit grotere kerkgebouw samen te komen. Behalve de plaatselijke gemeente en de afgevaardigden waren er veel belangstellenden uit allerlei plaatsen. De kerk was helemaal vol. Er moesten stoelen bijgezet worden. Ds. M.C. Tanis had als praeses van de vorige Generale Synode de leiding. Hij preekte over Jeremia 14 : 8-10. Het was een indrukwekkende dienst. De bediening van Gods Woord legde beslag. Zo kwam het althans bij mij over. Persoonlijk heeft deze preek sterk tot me gesproken. Belangrijker is het, dat de Woordverkondiging sprak in de omstandigheden, waaronder we de laatste tijd kerkelijk leefden. En dan zó, dat deze tot heel het kerkelijk erf in ons land gericht kon zijn. Het was "een woord op z'n tijd".

Inmiddels heeft deze synode de eerste vergadering achter de rug. Het moderamen is benoemd. Ds. J.H. Velema is weer praeses geworden. Ds. P. den Butter scriba. Drs. J.G.L. Starreveld 2de scriba en Ds. M.C. Tanis assessor. Graag wil ik vanuit ons blad het hele moderamen Gods zegen toewensen, vooral de praeses; die gezien veel omstandigheden voor ditmaal geen gemakkelijke taak heeft. Ook zijn de commissies benoemd, die met de verschillende zaken allereerst bezig zullen zijn. De vergaderingen zullen D.V. drie weken na de eerste synode weer voortgezet worden.

Het is niet de bedoeling van dit artikel om een verslag te geven van bidstond en synodevergadering. Het gaat veel meer om enige overwegingen in de lijn van deze rubriek. Ik denk dat een en ander in ons blad op een andere wijze aandacht zal krijgen.

Moet het zó?

Het is niet onbekend, dat deze synode tevoren al op een bijzondere manier in het nieuws gekomen is. Ds. Tanis had het niet ten onrechte over "journalisten, die te trappelen staan om leesvoer te bieden". Het is al enkele maanden vóór de synode zo geweest. De laatste week voor de opening was er een niet geringe herhaling. In het dagblad Trouw was er toen drie dagen achter elkaar een artikel, dat op deze vergadering betrekking had. En in deze week, dat ik de kopie gereed maak, kunnen de lezers elke dag haast "meeleven" door een aantal ingezonden stukken, waarin de mening over bepaalde zaken, die dienen, niet achtergehouden wordt.

Het lust mij niet om op alles in te gaan. Ieder heeft de vrijheid om zijn mening te zeggen. Ik zeg het graag daarbij, dat het wel dienstbaar zal moeten zijn aan de waarheid, die naar Gods Woord is en zo aan de wezenlijke opbouw van Gods Kerk. Dáárop slaat de vraag boven dit artikel niet: moet het zó? Overigens kan ik me voorstellen, dat er bij meerderen in het algemeen een afkeer is om via de pers over kerkelijke zaken te spreken naar buiten toe. Er wordt nogal eens misbruik van gemaakt.

Eén element is er wel dat me die vraag doet stellen. De wijze, waarop in de pers gereageerd wordt over de afvaardiging naar deze vergadering heeft me verbaasd. Vanaf de verkiezing door de verschillende Particuliere Synoden is deze in de pers besproken. In ons kerkelijk orgaan is er — ik moet zeggen helaas — zeker tot twee maal toe aandacht aan besteed. Het zou met name binnen twee vergaderingen verkeerd zijn gegaan. Zelfs is geschreven, dat deze zaak de

synode tot diepe verootmoediging moet brengen. Het meest heeft het me verbaasd, wat in Trouw door één van onze leden geschreven is over een eenzijdige samenstelling. Deze zou dan te wijten zijn aan de wijze, waarop de afgevaardigden gekozen worden. De kleine gemeenten — aldus deze redenering — die behoudend zouden zijn, hebben evenveel inbreng als de grotere gemeenten. Zo zou de invloed van de meer vooruitstrevende leden van de kerk in verhouding te gering zijn.

Ik was van plan om de stellingen van de laatste scribent te onderzoeken aan de hand van het jaarboekje. Ik nam voor kleine gemeenten de grens van 200 zielen. Die zouden dus vaak behoudend zijn. De eerste bladzijde van de lijst van kerken gaf dit: Aarlanderveen, Almere, Ameide, Beverwijk, Breda, Culemborg, Delfzijl. . . In grotere gemeenten zijn meer vooruitstrevende leden: ik nam de grens van 1000 zielen, weer de eerste bladzijde: Barendrecht, Bunschoten. . . Ik kon er niet uitkomen en ben er mee opgehouden. Het gaf me overigens niet de overtuiging, dat hij gelijk had.

In alle ernst: moet het zó? Mensen nemen deel aan de verkiezingen. Er zal veel menselijks bij zijn. Daar zijn heel wat voorbeelden van te noemen en op meer plaatsen als bij het commentaar er op voor ditmaal genoemd zijn. Niettemin: iedere afgevaardigde heeft zijn verantwoordelijkheid op iedere vergadering tegenover de Heere. Aan het begin van een vergadering wordt gevraagd om die verantwoordelijkheid recht te beleven, om de leiding van de Heilige Geest. Tot die verantwoordelijkheid behoort toch zeker het verkiezen van die mannen, die een zodanig inzicht hebben, dat ze de zaken, die aan de orde zijn, weten te onderscheiden.

Nu zijn bij zulke zaken meer dan één keer de grenzen van Schrift en belijdenis in geding. Zou dat de verantwoordelijkheid bij het verkiezen niet mede moeten bepalen?

Dat is iets anders als dat er gestemd wordt om eigen groep te dienen of om eigen gelijk te krijgen. En dat is duidelijk in de pers gesuggereerd. Zelfs las ik in een artikel in Trouw, dat complete afvaardigingen georganiseerd zouden zijn. Men schijnt toch wel veel te weten! En dat alles zonder dat nader bewijs gegeven werd.

Moeten we hier niet van zeggen: zo moet het niet! Het is bij mij overgekomen als een kinderachtige vertoning naar buiten, waarover we ons diep moeten schamen. En daarbij: een belediging van die gestemd hebben en van die gestemd zijn. Ik aanvaard graag allen, die wettig afgevaardigd zijn en hoop alleen maar dat zij zulke besluiten bevorderen, die de doorwerking van Gods Woord en het geestelijk welzijn van onze kerken dienen.

Ademnood.

Er is geschreven over "ademnood". Er zou ademnood zijn voor degenen, die proberen luisterend, zoekend en tastend de weg te vinden in een nieuwe tijd met nieuwe vragen. Zij hebben geen lucht in de sfeer van hen, voor wie de weg zeker is en voor wie de antwoorden vast liggen vanuit het verleden. Dit staat op een podiumpagina van Trouw dezer dagen in een artikel van de hand van Ds. Broersma uit Lelystad.

Hier moet gevreesd worden voor vertekening naar twee zijden. Allereerst wordt eigen standpunt vertekend. Het gaat hier om het zoeken en tasten, waarbij de grenzen van de belijdenis niet in het oog worden gehouden. Dan is er ook een vertekening van de anderen. Wie zegt, dat ál de antwoorden vast liggen vanuit het verleden? Het gaat om de normen, die we in het verleden hebben ontvangen in Schrift en belijdenis.

Wij hopen niet dat er in dit opzicht door de besluiten van de synode een bevrijding van zo'n "ademnood" komt. Zolang er een te duidelijke invulling aan dat zoeken en tasten gegeven wordt in bijv. de vrouw in het bijzondere ambt, kunnen we alleen maar zeggen: deze ruimte mag niet gegeven worden. Het is beter te ademen in de sfeer van de kerk, die de band aan het verleden bewaart en die geestelijk doorleeft. Ook in de benadering van de vragen van vandaag.

De rechte ontspanning.

Aan het eind van dit artikel kom ik graag terug op het woord, dat in de bidstond gesproken is. Er was veel in, dat deed zeggen:

we hopen dat in deze lijn de Generale Synode gehouden zal worden. In de spanningen, die er de laatste tijd binnen de kerken zijn werd de enige weg gewezen tot ontspanning. Die kan er niet zijn in het zoeken van een compromis, dat de waarheid van Gods Woord geweld aandoet. Het zou het helen zijn van de breuk op het lichtst. Ontspanning kan er alleen komen in de verbondenheid aan de waarheid Gods. In de verootmoediging, de bekering tot God. Zo werden we geleid naar het gebed van Jeremia 14 onder het oordeel van de droogte. Vanuit de tekst werden de zonden aangewezen. We lezen daar zo gemakkelijk overheen. Nog erger: we glijden daar zo gemakkelijk overheen. De ongerechtigheden, de afkeringen, de zonden gaan ons aan. We staan er niet buiten. De profeet Jeremia staat er niet buiten. Het gaat dwars door hem heen. Onze grootste schaamte moet niet zijn: wat er zoal van onze kerken verteld wordt, maar: de beginselverzeking.

Heel duidelijk werd gesteld: het ergste is als de tegenwoordigheid Gods niet openbaar komt. Dat is de nood. De kerk raakt weg als dat zo is.

De pleitgrond sprak, die onder het oordeel wordt gekend. "Gij zijt toch in het midden van ons, o Heere! en wij zijn naar Uw Naam genoemd". Wat God in het verleden geopenbaard heeft en de voorrechten, die Hij gelaten heeft in Zijn lankmoedigheid werden benadrukt. God heeft in ons midden de tekenen nog van Zijn tegenwoordigheid gelaten. Vanuit een bijzonder verleden heeft Hij dat geschonken. Het is voor ons de vraag hoe we daar tegenover staan.

Aangrijpend tegen het einde: verlaat ons niet. Hebben we dat gebed niet nodig vandaag voor heel het erfdeel van de kerk en zeker nu we uitzien naar de gang van zaken op de synodale vergaderingen? De enige grond tot verhoring van dit gebed ligt in Christus. Hij werd van God verlaten en heeft gerechtigheid verworven. Alleen door die gerechtigheid kan God horen naar het smeken van Zijn volk. In Hem ligt de waarborg, dat Hij blijft bij Zijn Kerk. "Ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld".

Het brengt een grote verantwoordelijkheid mee tegenover Hem voor de Kerk des Heeren. Dat geldt al het handelen van de kerk, ook in een synodale vergadering. Toen ik naar huis toe ging onder indruk van het Woord Gods, dacht ik: zó kan het alleen. Alleen in de rechte erkenning van onze schuld, wie we ook zijn en waar we ons ook bij rekenen. Wij wensen niet te strijden voor een groep. We begeren te blijven bij Gods Woord en de belijdenis. Geen handel in besluiten om met het één de éne groep te bevredigen en met het andere weer een andere geleding. Het bewaren van de vrede, de voorzichtigheid van de liefde. . . het zijn goede dingen, maar de ware vrede wordt alleen verkregen en gediend door het wezenlijk luisteren naar Gods Woord. We begeren ook de band aan het verleden te bewaren. Ook het inschatten van wat in het verleden geleid heeft tot bijv. de afwijzing der gezangen in de kerk. We wensen, dat in de lijn van het verleden het geestelijk verstaan van de waarheid Gods de plaats moge herkrijgen in de prediking, die ons naar buiten herkenbaar maakt.

Van harte hoop ik dat deze synode daaraan dienstbaar mag zijn. Allen die bidden geleerd hebben mogen in deze weken veel de troon der genade aanlopen. De Heere is een God van wonderen. Hij kandoen wat wij niet zien en vermogen. Heere, verlaat ons niet!

D. Slagboom

Nog iets te zeggen?!

Dit is de titel van een boekje van 22 blz. dat pas uitgekomen is. We willen daar even bijzondere aandacht aan schenken. Het is van de hand van Ds. J. van der Vlies, die in Nieuwpoort en Driebergen heeft gestaan. Hij is plotseling heengegaan op 30 april 1983. We kunnen ons dat nog heel goed herinneren.

Tevoren — toen hij nog maar kort in Nieuwpoort stond — had hij ook een hartinfarkt gehad. Hij is toen erg dicht bij de dood geweest en begeerde ontbonden te worden en met Christus te zijn als zeer verre het beste, maar hij was het wel met de wil des Heeren eens. De Heere heeft hem toen nog voor zijn gezin en de kerk gespaard. Hij een taak op aarde en heeft nog

jaren mogen arbeiden. Ongeveer anderhalf jaar na dit ziekbed heeft hij een en ander over zijn overdenkingen en ervaringen toen op papier gezet. Het was bestemd voor zijn vrouw en kinderen en voor zijn catechisanten en vanzelfsprekend ook voor anderen. Ds. Van der Vlies schrijft op een treffende wijze over wat hem bezig hield, toen hij voor het oog op de rand van de eeuwigheid gekomen was.

Nu is wat hij toen schreef in druk verschenen. Het is opgedragen aan zijn vrouw en kinderen en aan al zijn catechisanten. Mevr. Van der Vlies schreef een woord ter inleiding. Het geschrift zelf is verdeeld in de volgende hoofdstukjes: 1. Verantwoording, 2. Nog iets te zeggen!, 3. Nog iets te zeggen?, Ontluisterd, 5. Een begeerte om ontbonden te worden, 6. De beste correspondentie, 7. Levensgenade.

Op de eerste bladzijde vinden we een foto van Ds. Van der Vlies.

We willen op dit boekje de aandacht vestigen. Ds. Van der Vlies heeft na zijn heengaan nog wat te zeggen. Die hem gekend hebben zullen hem in dit boekje terugvinden. Zij en wellicht vele anderen zullen het graag in hun bezit willen hebben. Nu, dat is mogelijk. Er zijn voldoende exemplaren voor belangstellenden beschikbaar. De prijs is f 6,90, verhoogd met verzendkosten. Het officiële verkoopadres is koster Dunsbergen, Oranjelaan 71, 3971 HE Driebergen. Belangstellenden in mijn gemeente en in de omgeving van Meerkerk kunnen bij mij terecht.

B.

Voor de jeugd Nehemia 18

Beste jongelui!

"Voorts zeide ik tot de koning: Zo het de koning goeddunkt, dat men mij brieven geve aan de landvoogden aan gene zijde der rivier, dat zij mij overgeleiden, totdat ik in Juda zal zijn aangekomen; ook een brief aan Asaf, de bewaarder van de lusthof, welken de koning heeft, dat hij hout geve om te zolderen de poorten van het paleis, dat aan het huis is, en voor de stadsmuur, en voor het huis, waar ik intrekken zal. En de koning gaf ze mij, naar de goede hand mijns Gods over mij".

Nehemia 2 : 7, 8.

De koning Arthahsasta heeft Nehemia gezonden, zo is het ons meegedeeld in het laatste deel van vers 6 (in het vorige artikel verkeerd als vers 7 opgegeven).

De welwillende houding van de koning geeft Nehemia vrijmoedigheid om nog meer te vragen. Hij begeert daarom van de koning ook brieven aan de landvoogden aan gene zijde der rivier. Dat is vanuit Susan gezien, de andere zijde van de rivier de Eufraat. De afstand van de burcht Susan naar de stad Jeruzalem was heel groot. Verschillende landstreken moesten doorreis worden. Degenen die daar de scepter zwaaiden, konden Nehemia wel eens moeilijkheden in de weg leggen. Daarom begeert hij aanbevelingsbrieven, die die landvoogden er van moesten overtuigen, dat Nehemia op weg was om in naam van de koning een bepaalde opdracht uit te voeren. Met deze brieven zou hij zonder moeite in Juda kunnen aankomen.

We kunnen uit dit nader verzoek weten, dat Nehemia goed met de situatie op de hoogte was. En daarom gaat hij met de nodige omzichtigheid te werk. Dat hij brieven van de koning begeerde, die als vrijgeleiden voor hem moesten dienen, was van Nehemia geen ongelof. Integendeel. Het geloof vertrouwt op God. Dat is zonder meer zeker. Doch dat schakelt het verstand van de mens niet uit. Dat heeft hij tenslotte niet voor niets gekregen, doch om het te gebruiken. Nehemia handelt hier helemaal in de lijn van Jacobus: Toon uw geloof uit uw werken, want een geloof zonder de werken is een dood geloof. En werken moet je met verstand doen.

Dat Nehemia, die met een oog op God voor de koning stond, zijn verstand gebruikte, blijkt ook uit vervolg van zijn vragen. Want hij realiseert zich heel goed hoe het in Jeruzalem gesteld is. Het is daar nog een grote puinhoop. De poorten zijn met vuur verbrand. En om alles weer te gaan herstellen, was veel materiaal nodig. Je kunt tenslotte

geen muren bouwen zonder stenen. Je kunt ook geen huizen bouwen zonder hout. En ga zo maar door. Daarom vraagt Nehemia ook om een brief aan Asaf, de bewaarder van de lusthof welke de koning heeft. Deze Asaf is de man geweest die het beheer had over de bossen van de koning. Die waren overal te vinden. In onze tijd zou je spreken over de kroondomeinen. Dat zijn gebieden waar niet een ieder komen mag. Daar moet je een vergunning voor hebben. Dat is nu zo, dat was toen ook zo. In die kroondomeinen van de koning Arthahsasta stonden edele bomen, edele houtsoorten. Daarom wordt er ook gesproken over een lusthof. Nehemia had hout nodig voor het zolderen van de poorten van het paleis. Daar hebben wij waarschijnlijk een burcht onder te verstaan, die later de naam van de burcht Antonia heeft gedragen. Het was een burcht die grensde aan de tempel. Hij had ook hout nodig voor de stadsmuur en voor het huis waar hij zelf in moest wonen. Hij ging dus echt maar niet blindelings daarheen, met de gedachte: Als ik maar verlof van de koning heb, dan zal ik wel zien wat er van komt. Neen, alles is van te voren goed overdacht en berekend.

Ik geloof dat daar een les in ligt voor ons. Want als het over geloof gaat, wordt er wel eens wonderlijk geredeneerd, alsof men dat zelf verder niets meer te doen heeft. Men speelt er dan de luie man bij. Doch dit is niet uit God. God geeft middelen om ons werk te verrichten en die middelen moeten ook worden gebruikt. En in het gebruik van de middelen zijn we van de zegen des Heeren afhankelijk. Zo heeft Nehemia zijn roeping verstaan. Wordt het zo ook door ons verstaan?

Als jullie dit lezen zijn de vakanties weer voorbij. Velen moeten dan weer naar school of naar hun werk. Als het goed is, moet dit gebeuren in het geloof. Dat wil zeggen, een ieder moet zijn werk doen met een oog op God. Hij moet in alles zijn verwachting hebben van God. Doch niemand zal zeggen, dat hij dan zijn verstand wel thuis kan laten. Wie zo redeneert, redeneert niet verstandig, om het heel eenvoudig en zacht te zeggen. Zo is het niet alleen met degenen die naar school moeten, doch met ieder wat hij ook doet. Als je chauffeur bent moet je met je verstand achter het stuur zitten. Natuurlijk ook gelovig. Want zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Doch als je daarbij je verstand thuis laat, maak je op de weg alleen maar brokken.

Zo is het ook met degenen die administratieve arbeid verrichten. Ieder moet zijn verwachting hebben van God, doch dit sluit het gebruik van de middelen niet uit, die God zegenen wil.

Gelden deze dingen van alle natuurlijke arbeid, niet minder gelden ze ook van alle kerkelijke arbeid. Ik geloof te mogen zeggen dat dit toch vooral geestelijke arbeid is. We zouden te kort schieten in de overdenking van de geschiedenis van Nehemia, wanneer we daar geen aandacht aan zouden besteden. Want het ging niet in de eerste plaats over de herbouw van Jeruzalem, als ware het een stad aan alle wereldlijke steden gelijk. Doch het gaat over de herbouw van Jeruzalem als de "stad Gods". Nu, de kerk is het huis Gods. Dat daarin heel wat te doen is, hebben we al meer aan de orde gesteld. Dat geldt vandaag wel alle kerken. Daar is niet één kerk die zeggen kan: Bij ons is alles in orde. Geen enkele steen zit er scheef. Ik bedoel dat natuurlijk geestelijk. Wanneer men zo zou redeneren, dan zou dit op z'n minst geestelijke hoogmoed verraden. Die is er wel, doch God beware daar ons voor.

Want er is bij ons ook heel wat te doen. Ik schrijf dat nu met nadruk, omdat inmiddels de generale synode is begonnen. Wie kerkelijk niet aan de rand leeft, weet dat er heel wat op tafel ligt. De afgevaardigden, die met geleidebrieven (in kerkelijke stijl noemen we dat "geloofsbriefjes of lastbrieven"), hebben een grote verantwoordelijkheid, om alles zo te bespreken en te behandelen dat het koninkrijk Gods er door gebouwd wordt.

Nu zijn er heel wat dingen bij, die er niet hadden behoeven te zijn, indien men in het verleden geen besluiten had genomen inzake allerhande "vrijheden" die in de loop der jaren in losbandigheden dreigen te onttaarden. Ik denk aan de nieuwe vertaling, de nieuwe berijming, de nieuwe liturgische formulieren, het kiesrecht voor

de vrouwen enz. De laatste jaren is daar de gezangen kwestie bijgekomen. Dat dreigt een heet hangijzer te worden, en zo zijn er nog meer aanverwante zaken, waar we niet op vooruit willen lopen, doch die wel met vreze kunnen vervullen.

Daar is in het verleden meer dan eens tegen gewaarschuwd. Doch verschillende koplopers kregen er blijkbaar nooit genoeg van. Het een na het ander moest aan de orde worden gesteld. Men heeft door dat alles wind gezaaid en is nu bezig storm te oogsten. We zitten niet sinds vandaag of gisteren in het kerkelijke leven. We hebben nog nooit die "zogenaaarde behoeften" ontdekt, omdat we er ook nooit reclame voor hebben gemaakt. De eenvoudige man weet ook van al deze dingen weinig of niets. Hij gaat naar de kerk om Gods woord op een zodanige manier te horen dat het hem aanspreekt. Aan méér heeft hij geen behoefte. Als elke prediker zich er eens uitsluitend op toelagde om het woord van God zo te prediken dat het de mensen hun schuld liet zien, maar ook de rijke genade die om niet te verkrijgen is, voor een ieder die zijn zonden belijdt en laat; als daarbij ernstig werd gekatechiseerd en in de huizen op dezelfde wijze bezoeken zouden worden afgelegd, er zouden heel wat minder problemen zijn, en veel meer eensgezindheid.

We zouden als kerken voor de wereld ook niet zo in het vizier komen als een gemeenschap waar meer verdeeldheid dan eenheid is. Zo als het nu gaat wordt het koninkrijk Gods niet gediend en Gods eer niet bevorderd. Niet dat we over het koninkrijk Gods als zodanig pessimistisch zijn, integendeel. Want dat komt door alles heen. Daar staat God Zelf voor in. Het komt, alle kerkelijke twisten ten spijt. Wie het gelovig zo mag zien, kan vanwege de twisten bedroefd zijn, en toch blijde, omdat God door gaat Zijn rijk te bouwen. Dat laat God ons in de geschiedenis van Nehemia zien. Dat heeft de kerkgeschiedenis alle eeuwen door laten zien. Dat zal ook nu weer gezien worden. Daarom gaan we door alles heen, rustig verder en zoeken steeds het pand te bewaren dat God ons heeft toevertrouwd.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Boeken van Den Hertog b.v.

Elzenkade 6, Postbus 150, 3990 DD Houten, tel. 03403 - 73434.

1. **Op Adelaarsvleugelen gedragen**, vertaald en ingeleid door Ds. A.W. v.d. Plas.

De vertaler schrijft in een Ten geleide o.a.: 'Allen, die godzalig willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden'. In Oost-Europa blijkt hoe waar dit woord is. Belijden brengt lijden. De omstandigheden waaronder de kerk daar leven moet, verschillen van land tot land. In sommige staten hebben christenen het bijzonder moeilijk. In Roemenië leeft de kerk van de Reformatie sinds de Tweede Wereldoorlog onder het kruis. In de verdrukking blijkt echter ook, dat de Heere Zijn Kerk bewaart. We horen telkens getuigen over de kracht van het geloof. Het boek dat voor u ligt, is zo'n getuigenis. Een predikantsvrouw geeft ons een verslag van Gods leiding in haar moeilijke leven. Ze behoort tot de Hongaarse minderheid in Roemenië. Terwijl haar man om het geloof gevangen zat, werd zij in de jaren rond 1960 met haar gezin verbannen. Haar geschiedenis is nog altijd actueel. Hetzelfde lijden wordt ook nu aan de broeders volbracht. Belangrijker is echter, dat hetzelfde geloof nog altijd kracht heeft. De nadruk valt niet op het bijzondere. Eenvoudig vertelt zij over haar grote en kleine beproevingen en de zegen die zij ontving. Dikwijls is haar verhaal diep ontroerend. De trouw waarmee God Zijn Woord vervult en de noodzaak daarvan te leven door het geloof, zijn rode draden, die door de gehele geschiedenis lopen. Haar doel is immers God te verheerlijken en anderen de weg te wijzen. Daarom blijft haar naam ook ongenoemd. Het manuscript was oorspronkelijk één lange brief, waarin zij haar vriendin Irene haar geschiedenis vertelt. Bij de vertaling heb ik het in hoofdstukken ingedeeld en van opschriften voorzien. Sommige passages zijn enigszins bewerkt om ze beter vertaanbaar te maken. Het betreft slechts kleine wijzigingen.

Tot zover Ds. Van der Plas. Vooraf gaat een

inleidend hoofdstuk over de Hongaren in Roemenië.

We kunnen dit boekje van harte aanbevelen. Het telt 90 blz. en kost als paperback f 14,90.

2. Kleine Kerkgeschiedenis van de West-Veluwe door A. Ros.

In een Ter inleiding zegt de schrijver o.a.: In de tijd van de afscheiding was er op de West-Veluwerand nog weinig terugkeer tot de oude gereformeerde kerk te zien. In enkele plaatsen kwam een kleine afgescheiden gemeente, maar de algemene geesteloosheid in de prediking leidde vaker tot de vorming van een gezelschap. Wanneer we in dit boek willen ingaan op een stukje plaatselijke en regionale kerkgeschiedenis van de vorige eeuw, gaat het om het wonderlijke dat uit een grote verscheidenheid van zijwegen en mensen door Gods voorzienigheid in Barneveld een Gereformeerde Gemeente kon ontstaan, waarin het genadewerk des Heeren rijkelijk openbaar is gekomen. Het is de bedoeling in dit boek de voorgeschiedenis, de totstandkoming en de beginjaren van deze in 1895 gevormde gemeente te beschrijven.

We vinden in het boek de volgende hoofdstukken: 1. De kerk der Reformatie, 2. Het hervormde genootschap, 3. De baron van "De Schaffelaar", 4. De Afscheiding op de West-Veluwerand, 5. Ds. Elias Fransen en de Doleantie, 6. De Doleantie te Barneveld, 7. Het 'lokaal' op het Achterdorp, 8. De Gereformeerde Gemeente te Barneveld (1895-1898) en 9. De Gereformeerde Gemeente te Barneveld (1898-1915). Aan het einde van verschillende hoofdstukken zijn bijlagen opgenomen, zoals brieven enz. Na het laatste hoofdstuk volgen 30 blz. met aantekeningen die allerlei gegevens verstrekken omtrent personen en zaken, die van belang zijn te achten. De schrijver heeft veel literatuur geraadpleegd. Die wordt op de blz. 221-225 vermeld. In het boek zijn ruim 190 illustraties opgenomen waarvan een lijst is te vinden op blz. 226 en 227, en daarna nog een register van namen, wat van grote betekenis is voor het raadplegen van dit boek.

De schrijver moet er een heel werk aan hebben gehad om dit boek samen te stellen. Het is verblijdend dat hij volhard heeft. We hebben nu een boek dat laat zien hoe het in de dagen van de Afscheiding en daarna gesteld was en geschied is op de WestVeluwe en daarna. Het boek eindigt ongeveer met de eerste jaren van de 20e eeuw en vraagt om een vervolg.

Dit boek zal zeker de aandacht trekken, vooral van hen die belangstelling hebben voor zulke werken, die inzicht geven in het godsdienstig en geestelijk leven in bepaalde streken van ons land. We treffen in dit boek veel aan, dat nu aan de vergetelheid wordt ontrukkt. Overal vinden we de menselijke kant, maar door alles heen blijkt toch het werk des Heeren in de harten van zondaren en de behoefte om elkaar te vinden onder de bediening van Woord en sacrament.

Een paar opmerkingen willen we maken. Er komen verschillende fotografische kopieën van stukken in dit boek voor. De schrijver geeft meermalen deze stukken woordelijk in zijn boek weer. Hij doet dat niet letterlijk. Dat lijkt me niet juist. Wanneer oude stukken geciteerd worden moet dat zijn zoals die stukken vroeger zijn opgesteld, naar de spelling van toen en eventueel met de fouten. Een andere opmerking is dat de schrijver in zijn aantekeningen blz. 202 en 209 — een paar maal schrijft over gegevens van de burgerlijke stand. Hij zal bedoeld hebben gegevens uit het bevolkingsregister. Het boek telt 230 blz. en kost gebonden in geplastificeerd kleurenomslag f 37,50.

KANOUSKY de jeugdige indiaan

11. De ontmoeting.

"De liefde is lankmoedig, zij is goeder-tieren; de liefde is niet afgunstig; de liefde handelt niet lichtvaardiglijk, zij is niet opgeblazen; zij handelt niet ongeschikt, zij zoekt zichzelf niet, zij wordt niet verbitterd, zij denkt geen kwaad; zij verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar zij verblijdt zich in de waarheid; zij bedekt alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen".

1 Corinthe 13 : 4-7.

Verscheidene jaren had Kanousky nu doorgebracht op de boerderij, in het gezin

van Jacobus Irving, en al die tijd had hij weinig vernomen van zijn oude meester en zijn vorige mede- dienstknechten. Maar zoals zij, die oprecht bekommerd zijn omtrent hun eigen zaligheid, ook de geestelijke behoefte van anderen aanvoelen, zo had hij al enige tijd in het verborgen getreurd over het leven van zijn vorige meester met zijn knechten. Hij probeerde wat over hen te weten te komen, toen hij dan ook hoorde dat omtrent deze tijd van het jaar Jozef meestal naar de stad kwam, besloot hij, indien mogelijk, hem te ontmoeten.

Kanousky kreeg van zijn meester een vrije dag, om een bezoek te brengen aan zijn vriend die hem in huis had genomen toen zijn vorige meester hem uit zijn dienst had weggezonden. Daar vond hij Jozef, die ontzettend blij was hem weer te ontmoeten. Deze was niet weinig verrast Kanousky zo opgegroeid en goed gekleed te zien en hem zo verstandig over verschillende zaken te horen spreken. Er was iets in Kanousky's voorkomen, zo verplichtend, ja zelfs beleefd, dat Jozef nu en dan twijfelde of het wel dezelfde Kanousky was die hij vroeger had gekend. De Indiaan had van de "beminde goede Paulus" (zoals hij hem noemde) geleerd, dat bescheidenheid deplucht van een Christen is.

"En hoe is het met mijn goede meester en al mijn goede vrienden; mijn oude mede-dienstknechten?" vroeg Kanousky.

Jozef dacht, "wat is dit vreemd: de meester en wij allemaal hebben hem uit huis gezet en toch denkt hij niet aan het onrecht, maar noemt ons goed. Waren wij goed voor hem?" "De meester is zeer ziek en heeft hoge koorts" zei Jozef, "We zijn bang dat hij niet weer beter zal worden".

"Ach, het doet mij verdriet zoiets te horen", antwoordde de Indiaan, hoe graag zou ik naar hem toegaan en hem zien".

"Over twee dagen ga ik terug, als uw meester u wil laten gaan, dan zou ik blij zijn als u met mij mee zou kunnen gaan, als u tenminste niet bang bent voor de koorts".

"Ik ben niet bang, ik zal mijn meester om verlof vragen.

Kanousky vroeg naar al de knechten ieder bij zijn naam, toen vertelde Jozef hem, dat enkele dagen geleden een van hen door de koorts was overleden.

Hij liet een traan vallen en bad in stilte, dat God in Zijn genade, terwille van Jezus Christus, de smartelijke bezoeking, waarmee het Hem behaagd had de familie van zijn oude meester te bezoeken, te willen heiligen aan de harten van het hele huisgezin.

Toen hij 's avonds terugkeerde legde hij Jacobus Irving zijn wens voor, zonder wiens raadgevingen hij nauwelijks iets deed. Jacobus vond het zeer goed dat Kanousky de begeerte had om zijn oude meester te bezoeken en liet in het familie-gebed niet na Gods zegen af te bidden over zijn bezoek, wanneer hij zou gaan. Toestemming dat Kanousky Jozef zou vergezellen werd graag verleend, zijn meester stond hem zelfs toe een maand weg te blijven, als hij dat verkoos. Toen het tijd werd om te vertrekken, nam Kanousky een aandoenlijk afscheid van Jacobus Irving en zijn familie, nadat hij de bewaring van de Almachtige was bevolen. Daarna vertrok Kanousky naar de stad waar Jozef was. De Indiaan keerde niet naar het huis van zijn oude meester terug zoals hij het verlaten had, want toen moest hij te voet reizen, terwijl hij nu beschikte over een van zijn meesters paarden.

ZEIST

Oprichtingsvergadering

Staatk. Geref. Jongerenver. "Groen van Prinsterer" i.o. voor de regio Utrecht.

Ver.geb. "CALVIJN", Bergweg 6/hoek Joubertlaan, t.o. Kerkgeb. Ger. Gem.

D.V. vrijdag 12 september om 19.30 uur.

Spreker: Ir. B.J. van der Vlies, Tweede Kamerlid en -fractieleider voor de Staatk. Geref. Partij.

Ond.: "Studie beginselen NOODZAAK!"

U allen (m/v) hartelijk welkom!

Het Comité.

STICHTING "REFORMATORISCHE HULPAKTIE WOORD EN DAAD"

Het comité Rotterdam van bovenvermelde stichting hoopt op D.V. zaterdag 13 september a.s. een koor- en samenzangavond te beleggen in de Grote- of St. Laurenskerk. Medewerking aan deze avond zal worden verleend door:

- Chr. Mannenkoor "Jeduthun" te Amersfoort o.l.v. C. het Jonk
- Herman van Vliet: hoofdorgel
- Arie Kortleven; transeptorgel

Ds. L.W. van der Meij, Chr. Geref. predikant te Alphen a.d. Rijn, zal de avond openen en sluiten en hoopt tevens een meditatie te houden.

De aanvang is om 19.30 uur; de kerkdeuren gaan open om 19.00 uur. De toegang is vrij. Iedereen is van harte welkom.

EENVOUDIG MAAR SCHRIFTGETROUW aan de kinderen verteld zijn de

ZONDAGS- SCHOOL- PLAATJES met bijbehorend ALBUM

Vijf series zijn thans uitgekomen.

40 plaatjes, 14,5 x 10,5 cm, ver-
antwoorde illustraties, in fraaie
kleuren, per set 4,95

Album, 21,5 x 15 cm, stevige om-
slag, met kort verhaal, om zelf
plaatjes in te plakken f 4,95

Te bestellen bij de boekhandel of
rechtstreeks (portvrij) aan

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING

ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

PLAATST UW FAMILIEBERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

EEN GEWICHTIG PROBLEEM?

Onze geheel plant-
aardige vermager-
ingstabletjes lossen
dit probleem volledig
op!
Kuur voor een maand
f 20,-

DROGISTERIJ SIKKING

Barrevoetstraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

■ Ga er in 't najaar
even uit. U zoekt uw ei-
gen, huiselijke sfeer,
zonder T.V.?
Bel pension
"REPOS AILLEURS" te
Driebergen dicht bij kerk
en bos.
Tel. 03438 - 12466.

Als u wat te vieren hebt:
hou het in 'IRENE': stijl-
vol, gezellig, huiselijk,
betaalbaar en . . . in
eigen kring!

HOTEL - REST.

'IRENE'

Fam. Bostelaar
ELSPREET

tel. 05779 - 1236

Wel eens op TEXEL geweest?

Beslist de moeite waard.
Bos, duinen, zee, vogel-
broedplaatsen,
visgelegenheden, etc.,
en . . . rust.

U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van

volledig pension voor
groot en klein.

Prijzen v.a. f 285,- p.w.
Of u kunt kiezen voor
een bungalow met alle
comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers
speciale voor- en
naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze
kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.